ISSN – 0136–8168. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2015. Випуск 61. С. 452–472
Visnyk of the Lviv University. Series Law. 2015. Issue 61. P. 452–472

УДК 343.15

НЕВІДПОВІДНІСТЬ ВИСНОВКІВ СУДУ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ ФАКТИЧНИМ ОБСТАВИНАМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

В. Нор, Н. Бобечко

Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, 79000 Львів, Україна

Розглянуто одну з кримінальних процесуальних підстав для перегляду судових рішень у кримінальному судочинстві України – невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження. Аналізуючи відповідні норми КПК України, КПК інших держав, а також погляди дослідників, автори подають своє бачення питань, що входять до предмета дослідження, висловлюють пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального закону України.

Ключові слова: апеляційне провадження, підстави для перегляду судових рішень, невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження, зміна або скасування судових рішень.

Серед вимог, що ставляться до судового рішення, законодавець виокремлює обґрунтованість та вмотивованість (ч. 1, 3, 4 ст. 370 КПК України). Вимога обґрунтованості судового рішення є виявом його інформаційної природи як акта, що відображає усі обставини кримінального провадження, ґрунтуючись на досліджених під час судового розгляду доказах, містить відповіді на правові питання та зумовлена засадою вільної оцінки доказів. Зовнішнім виразом обґрунтованості процесуального рішення є його вмотивованість.

Тому невипадково другою за черговістю підставою для скасування чи зміни судового рішення в апеляційному порядку є невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження (п. 2 ч. 1 ст. 409, ст. 411 КПК України).

Аналізована підстава стала предметом комплексних робіт з підстав для зміни або скасування судових рішень (В. В. Бородінов, О. В. Волощенко, М. М. Гродзинський, О. І. Лагодіна, Р. М. Ласточкіна, Я. О. Мотовіловкер, Г. М. Омельяненко, І. Д. Перлов, В. А. Познанський, А. Л. Ривлін, М. С. Строгович, І. В. Тирічев та ін.). Однак подібного роду праці були виконані на основі ще радянського або зарубіжного законодавства. Відтак, у них з об'єктивних причин не враховані кардинальні зміни у кримінальному процесуальному законодавстві України. Сьогодні невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження на рівні окремої дисертаційної розвідки досліджує український процесуаліст І. І. Котубей.

Аналіз кримінального процесуального законодавства дав змогу виявити низку недоліків у редакції статті, яка регламентує невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження. Вивчення судової практики засвідчує недотримання судами апеляційної інстанції положень КПК України, внаслідок чого замість самостійного усунення ними виявлених недоліків судових рішень кримінальне провадження скеровується на новий судовий розгляд до суду першої інстанції.

З огляду на це особливої актуальності набуває переосмислення поглядів дослідників з приводу невідповідності висновків суду першої інстанції фактичним

© Нор В., Бобечко Н., 2015

обставинам кримінального провадження як критерію для перевірки судових рішень в апеляційному порядку, формулювання науково-обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення її регламентації та практики застосування.

Метою статті є дослідження невідповідності висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження як підстави для перевірки судових рішень.

Цей критерій для оскарження й перевірки судових рішень використовують в українському кримінальному процесуальному законодавстві вже впродовж тривалого часу. Так, п.4 ст. 348 КПК УРСР 1927 р. однією з підстав для зміни або скасування вироку визнавав випадок, «якщо вирок істотно суперечить даним, які встановлено в справі, або коли в ньому є істотна неясність або неповнота» [14, с. 115].

Невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження пов'язана з недоліками в оцінці судом доказів (для прикладу, наданням тим чи тим доказам наперед встановленої сили; обґрунтування обвинувального вироку лише на показаннях обвинуваченого, який визнав свою вину; відсутність пояснення причин незгоди з висновком експерта), а також з відсутністю мотивування чи неналежним мотивуванням судового рішення (у вироку суд немотивовано відкинув докази однієї сторони і взяв за основу докази іншої сторони, суперечності між мотивувальною та резолютивною частиною судового рішення). Не відповідати фактичним обставинам кримінального провадження може не тільки вирок чи ухвала суду першої інстанції, а й ухвала слідчого судді.

Така підстава є основною, але не єдиною формою відображення необґрунтованості судового рішення. Помилково вважати, що тільки невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження є втіленням необґрунтованості судового рішення. Оскільки обґрунтованість будь-якого процесуального рішення охоплює три елементи – обставини, що мають значення для кримінального провадження, докази, які підтверджують їхню наявність або відсутність, а також висновки, що ґрунтуються на зібраних та досліджених доказах, то певний елемент необґрунтованості судового рішення одержує вираз й у такій фактичній процесуальній підставі, як неповнота судового розгляду (ст. 410 КПК України). Крім того, не можна вважати обґрунтованим й судове рішення, основане на недопустимих доказах (ч. 1 ст. 412 КПК України). Ознаки необґрунтованості судового рішення закріплені й у кримінально-правових підставах для його зміни або скасування – неправильному застосуванні закону України про кримінальну відповідальність (наприклад, висновки суду щодо кримінально-правової кваліфікації діяння не відповідають дослідженим судом доказам) та невідповідності призначеного покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого (зокрема висновки суду щодо визначення виду та розміру покарання не узгоджуються із встановленими обставинами, які враховуються при його призначенні). Тому А. Л. Ривлін мав рацію, пишучи, що елемент необґрунтованості міститься в усіх підставах для скасування або зміни судових рішень [26, с. 182].

Деякі дослідники вважають, що цією підставою охоплюються й порушення, пов'язані із збиранням та дослідженням доказів, тобто помилки, зумовлені неправильною організацією процесу доказування у конкретній кримінальній справі [9, с. 64].

На наш погляд, таке трактування характеризує усі кримінальні процесуальні підстави для зміни або скасування судових рішень у кримінальному провадженні. Однак кожна з них виконує чітко відведену їй пізнавальну роль. Тому не випадково зі змісту ст. 411 КПК України не простежується безпосередній зв'язок з

такими елементами процесу доказування, як збирання та дослідження доказів, адже він характерний для неповноти судового розгляду (ст. 410 КПК України).

Крім того, аналіз ст. 410 та 411 КПК України не дає підстав стверджувати, що неповнота судового розгляду виявляє себе винятково в умовах таких прогалин у дослідженні обставин кримінального провадження, що піддаються заповненню, натомість невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження діє там, де прогалини не піддаються заповненню [29, с. 126]. В основі такого погляду, як видається, лежить помилковий критерій розмежування обох фактичних процесуальних підстав для оскарження й перевірки судових рішень.

Насамперед можливість застосування такого виду правовідновлювальної санкції як скасування судового рішення у випадку виявлення невідповідності висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження (ч. 2 ст. 411 КПК України) дає змогу дійти висновку про зв'язок цієї підстави з такою неповнотою дослідження, яку можна усунути. Більше того, будь-яка неповнота доказів свідчить про недостатність підстав для висновків суду, а не тільки така, яку неможливо заповнити за результатами перевірки судового рішення [29, с. 126]. Неповнота доказів, яку неможливо усунути, що призвела до недоведеності обвинувачення у цілому або окремих епізодів обвинувачення, про яку вів мову І. В. Тирічев, не може кваліфікуватися лише як невідповідність висновків суду фактичним обставинам справи (ст. 411 КПК України), оскільки така підстава у цьому випадку є наслідком іншого порушення кримінального процесуального закону – неповноти судового розгляду (ст. 410 КПК України). За такої ситуації маємо ідеальну сукупність підстав – ст. 410, 411 КПК України.

З огляду на викладене навряд чи можна підтримати точку зору про неможливість одночасного застосування вказаних підстав у виді ідеальної сукупності [29, с. 126]. Конкуренція підстав через допущені у справі суттєві прогалини в доказуванні, які завжди викликають сумніви у правильності висновків суду, вирішується на користь обох підстав, а не якоїсь з них.

Показовим у цьому питанні є така справа. Вироком Цюрупинського районного суду Херсонської області від 7 квітня 2014 р. ОСОБА_1 визнаний винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 121 КК України та йому призначено покарання – сім років позбавлення волі. Стягнуто з ОСОБА_1 витрати на користь державі в сумі 3685,94 грн. Прокурор, який брав участь у розгляді кримінального провадження в суді першої інстанції, подав на вирок апеляційну скаргу, оскільки вважав його незаконним через невідповідність висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження, неправильне застосування судом першої інстанції закону України про кримінальну відповідальність та невідповідність призначеного судом покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, органом досудового слідства ОСОБА_1 обвинувачувався за ч. 2 ст. 15, п. 1 ч. 2 ст. 115 КК України, що передбачає відповідальність за закінчений замах на вбивство, тобто протиправне заподіяння смерті двом особам, не доведений до кінця з причин, що не залежали від волі винного. Суд першої інстанції, належно не дослідивши обставини кримінального провадження, дійшов передчасного висновку про відсутність в діях ОСОБА_1 умислу на позбавлення життя обох потерпілих та кваліфікував його дії за ч. 1 ст. 121 КК України. В судовому засіданні суду першої інстанції згідно з даними фіксації судового провадження технічним носієм обвинувачений

ОСОБА_1 стверджував, що наніс потерпілому ОСОБА_3 удар ножем, захищаючись від його нападу. Під час повторного дослідження доказів кримінального провадження в засіданні апеляційного суду ОСОБА_1 наполягав на спричиненні тяжких тілесних ушкоджень потерпілому ОСОБА_3 під час захисту від злочинних посягань того, фактично не визнав свою вину в обсязі, визначеному обвинуваченням. У вироку суду першої інстанції зазначено про повне визнання ним своєї вини. Допитаний в суді першої інстанції потерпілий ОСОБА_3, не спростовуючи фактично версії ОСОБА_1 на свій захист, пояснив, що не пам'ятає, хто перший розпочав бійку та за яких обставин ОСОБА_1 наніс йому удар ножем. В суді апеляційної інстанції потерпілий ОСОБА_3 не спростував показання ОСОБА_1 у тій частині, що, можливо, він першим розпочав бійку. Суд першої інстанції не вжив достатніх заходів до детального допиту ОСОБА_4, очевидця сварки та бійки ОСОБА_1 з ОСОБА_3, не допитав її ретельно про обставини завдання тілесних ушкоджень ОСОБА_3, не встановив належно всіх обставин злочину, однак прийняв до уваги її показання в частині відсутності умислу ОСОБА_1 на вбивство ОСОБА_3, що стало однією з причин перекваліфікації дій обвинуваченого на більш м'який злочин. Як вбачається з оскарженого рішення, суд першої інстанції не спростував наявних суперечностей в показаннях обвинуваченого та потерпілого щодо обставин злочину, належно не з'ясував цих обставин, не дав оцінки показанням ОСОБА_1, відповідно до яких він спричинив потерпілому ОСОБА_3 тілесні ушкодження, захищаючись від його протиправних посягань [45].

Водночас невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження як самостійна підстава для зміни або скасування судових рішень застосовуватиметься, якщо усебічно та повно встановлені обставини, що мають значення для кримінального провадження, не було допущено суттєвих порушень вимог кримінального процесуального закону − доказування здійснювалось за допомогою передбачених кримінальним процесуальним законом засобів (доказів і способів одержання доказової інформації), а під час ухвалення судового рішення використовувалися докази, наділені властивістю допустимості, однак в основу судового рішення покладені недостовірні відомості про обставини, що мають значення для кримінального провадження, не усі докази оцінені судом згідно з встановленими правилами, у судовому рішенні не наведені мотиви, що пояснюють висновки, яких дійшов суд, або наявна у ньому мотивація є непереконливою.

Маючи самостійний вияв, невідповідність висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження може зумовлювати наявність й інших підстав для зміни або скасування судових рішень. Так, помилковість висновків суду, зроблених на підставі досліджених доказів, нерідко спричиняє судову помилку у вигляді неправильного застосування закону України про кримінальну відповідальність (ст. 13 КПК України) та невідповідності призначеного покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого (ст. 414 КПК України).

Зазначимо, що хоча аналізована підстава для зміни або скасування судових рішень в апеляційному порядку закріплена далеко не у всіх КПК зарубіжних держав, однак доктрині кримінального процесу та правозастосовній діяльності вона відома і розглядається як елемент фактичних помилок, допущених судом.

Так, згідно з п. 3 art. 438 КПК Республіки Польща судове рішення підлягає скасуванню або зміні у разі виявлення помилки у встановленні фактичних обставин, покладених в основу судового рішення, якщо вона могла мати вплив на зміст цього рішення [59, s. 375]. У польській процесуальній теорії з цього приводу стверджується, що помилка у встановленні фактичних обставин полягає в

обґрунтуванні вироку неповним доказовим матеріалом *(błąd braku)* або у виході за межі вільної оцінки доказів *(błąd dowolności)* [58, с. 250; 65, с. 157].

У науці словацького кримінального процесу серед системи підстав для апеляційного оскарження судових рішень *(dôvody odvolania)* виділяють т. зв. фактичні помилки. Виявами останніх можуть бути: а) неповнота встановлення фактів, коли деякі обставини зовсім не були з'ясовані або не були зібрані усі потрібні докази; б) неправильність встановлення фактів, коли деякі обставини, наведені в судовому рішенні, не випливають з досліджених доказів; в) неясність встановлених фактів, коли з судового рішення не зрозуміло, на яких доказах воно ґрунтується; г) суперечливість встановлених фактів, коли твердження судового рішення містять протилежні положення, одночасне існування яких виключається [48, s. 623; 57, s. 717]. Аналогічну позицію висловлюють і чеські дослідники [55, s. 599–600].

За характером судової помилки, що закладена в основі невідповідності висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження, вона належить до фактичних підстав *(error facti)*. З іншого боку, беручи до уваги функції норм, що лежать в її основі, у правовому регулюванні вона є різновидом кримінальних процесуальних підстав. Своєю чергою, залежно від наявності або відсутності порушень, пов'язаних із предметом, межами та процесом доказування, невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження становить фактичну процесуальну підставу. Натомість за імперативним чи диспозитивним характером припису про визнання відповідних порушень істотними, невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження є умовною (відносною) підставою.

Важливе значення в контексті ст. 411 КПК України має з'ясування термінів «висновки суду» та «фактичні обставини кримінального провадження».

У мовознавстві слово «висновки» тлумачиться як остаточна думка про щонебудь, логічний підсумок, зроблений на основі спостережень, міркувань або розгляду певних фактів [27, с. 492]. Звідси висновками суду є логічні підсумки, яких він дійшов за результатами оцінки доказів.

На думку Я. О. Мотовіловкера, термін «фактичні обставини справи» вжитий в тому ж значенні, в якому у ст. 84 КПК України використовується поняття «фактичні дані». Тому, − продовжує автор, − йдеться про невідповідність висновків обставинам, що мають значення для правильного вирішення справи, сукупності зібраних доказів [18, с. 9].

На переконання В. В. Бородінова, під фактичними обставинами справи треба розуміти як обставини, закріплені у кримінальній справі, підтверджені зібраними у встановленому порядку доказами, так і не одержані під час досудового розслідування, але наявні в дійсності [5, с. 83–84].

О. В. Волощенко вважає фактичними закріплені в кримінальній справі та підтверджені зібраними і належним чином дослідженими в установленому порядку доказами обставини, а також обставини, які не були виявлені під час досудового розслідування і судового розгляду, але факт їхнього існування не піддається сумніву (наприклад, преюдиційні факти) [6, с. 49; 7, с. 113].

О. С. Александров, М. М. Ковтун та С. І. Беззубов під «фактичними обставинами справи» розуміють всі фактичні обставини справи, встановлені як під час апеляційного провадження, так і раніше, судом першої інстанції, що не стали предметом розгляду в засіданні суду другої інстанції [1, с. 58; 3, с. 189]. Аналогічне бачення з цього приводу виклали О. М. Палієва та В. Б. Калмиков [19, с. 147–148; 11, с. 216].

На думку І. І. Котубея, фактичні обставини кримінального провадження становлять сукупність фактичних даних, що характеризують обставини діяння, яке є предметом судового розгляду, а також систему доказів, наданих суду та досліджених ним на підтвердження наявності чи відсутності таких обставин [13, с. 210].

Незважаючи на деякі логічні суперечності у наведених дефініціях (визначення фактичних обставин через фактичні обставини, розмежування фактичних даних та доказів), фактичні обставини кримінального провадження дослідники трактують як підтверджені доказами обставини, що мають значення для кримінального провадження. Таке трактування відповідає усталеному в теорії права підходу до розуміння фактичних обставин справи як подій, явищ дійсності, яким правові норми надають юридичного значення [2, с. 539; 25, с. 146].

Утім зі змісту ст. 411 КПК України не випливає, що визначена у ній група процесуальних порушень зводиться до невідповідності висновків суду першої інстанції обставинам, що мають значення для кримінального провадження, оскільки наявність або відсутність останніх підлягає встановленню під час судового розгляду. З буквального розуміння назви цієї підстави можна дійти помилкового висновку, що вона охоплює помилки суду першої інстанції в юридичній оцінці діяння та визначенні заходів кримінально-правового впливу за його вчинення. Однак в окреслених ч. 1 ст. 411 КПК України випадках йдеться про невідповідність висновків суду сукупності зібраних та досліджених доказів, за допомогою яких з'ясовують наявність або відсутність обставин, що мають значення для кримінального провадження. Тож назва ст. 411 КПК України не відповідає її змісту.

На неточність назви аналізованої підстави неодноразово зверталось увагу у процесуальній літературі [10, с. 97; 16, с. 114–115; 30, с. 616; 46, с. 252].

До речі, згідно з п. 1 ст. 395 КПК Республіки Вірменія [32] та ч. 1 ст. 350 КПК Киргизької Республіки [31] вона називається «невідповідність висновків суду першої інстанції про фактичні обставини кримінальної справи дослідженим доказам».

Тож суть цієї підстави полягає не у невідповідності висновків суду реальним фактам об'єктивної дійсності, а у невідповідності висновків суду дослідженим під час судового провадження доказам. З огляду на це ст. 411 КПК України доцільно назвати «Невідповідність висновків суду дослідженим доказам» та використовувати цей термін у її змісті.

Водночас дія ст. 411 КПК України не поширюється на фактичні обставини, встановлені під час апеляційного розгляду, адже у цьому разі причиною невідповідності висновків суду першої інстанції дослідженим доказам є неповнота судового розгляду (ст. 410 КПК України).

Зазначимо, що законодавець запровадив низку обмежень у застосуванні положень ст. 411 КПК України. Так, з погляду аналізованої підстави не можуть бути оскаржені й перевірені: а) вирок, ухвалений за результатами спрощеного провадження щодо кримінальних проступків (ч. 1 ст. 381, ч. 2 ст. 382, ч. 1 ст. 394 КПК України); б) рішення суду першої інстанції з приводу обставин, які ніким не оспорюються, у разі відмови сторін від дослідження доказів стосовно таких обставин (ч. 3 ст. 349, ч. 2 ст. 394 КПК України); в) вирок, яким затверджена угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим, а також угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим (чч. 3, 4 ст. 394 КПК України).

Кримінальний процесуальний закон не дає визначення аналізованої підстави, як це зроблено щодо неповноти судового розгляду (ч. 1 ст. 410 КПК України) та суттєвого порушення вимог кримінального процесуального закону (ч. 1 ст. 412 КПК України), однак передбачив її типові випадки.

Перший випадок полягає в тому, що висновки суду не підтверджуються доказами, дослідженими під час судового розгляду (п. 1 ч. 1 ст. 411 КПК України).

Наведений вид невідповідності висновків суду дослідженим доказам зумовлений насамперед положеннями п. 2 ч. 1 ст. 372, п. 2 ч. 1 ст. 374 КПК України, відповідно до яких мотивувальна частина ухвали та вироку суду повинна містити докази на підтвердження встановлених судом обставин. Крім того, відповідно до ч. 3 ст. 373 КПК України обвинувальний вирок не може ґрунтуватися на припущеннях і ухвалюється лише за умови доведення у ході судового розгляду винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Як слушно зауважував М. М. Гродзинський, судове рішення вважатиметься правосудним, коли у ньому відображені всі досліджені під час судового розгляду докази, з яких випливають висновки, що дають чітку та конкретну відповідь на усі питання, що підлягають вирішенню судом [8, с. 159]. М. С. Строгович підкреслював, що у вироку не може бути жодного твердження, жодного факту, який не підкріплюється доказами [28, с. 109].

Крім того, згідно з ч. 1 ст. 23 КПК України суд досліджує докази безпосередньо. Показання учасників кримінального провадження суд отримує усно. Звідси випливає, що суд зобов'язаний, не керуючись висновками органів досудового розслідування, самостійно дослідити кожен доказ зокрема, а також їхню сукупність та зробити висновки про наявність чи відсутність тих чи інших обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Також суд не вправі посилатися на підтвердження своїх висновків на зібрані під час досудового розслідування докази, якщо вони не були досліджені ним та не відображені у журналі судового засідання. Посилання в судовому рішенні на показання потерпілого, свідка, даних під час досудового розслідування або іншого судового розгляду допускається тільки у разі оголошення судом цих показань у випадках, передбачених ч. 5 ст. 225, ч. 1 ст. 358 КПК України. Однак треба мати на увазі, що фактичні дані, які містяться в оголошених показаннях, можуть бути покладені в основу висновків суду лише після їхнього дослідження в судовому засіданні.

У п. 1 ч. 1 ст. 411 КПК України констатується правопорушення у вигляді голослівності висновків суду, їхнього ґрунтування на припущеннях, здогадах, на неперевірених під час судового розгляду даних. Висновки суперечать дослідженим судом доказам, логічно з них не випливають. У матеріалах кримінального провадження немає доказів, які дали б суду змогу дійти тих висновків, які він зробив. Це стосується й випадку, коли сукупності зібраних та досліджених під час судового розгляду доказів недостатньо для констатації винуватості обвинуваченого; про це можна зробити тільки ймовірнісний висновок. Однак тут не йдеться про взагалі відсутність доказів для обґрунтування висновків суду, адже прогалини в доказовому матеріалі охоплює інша підстава для зміни або скасування судових рішень – неповнота судового розгляду (ст. 410 КПК України). Навпаки, обставини, що мають значення для кримінального провадження, з'ясовані дослідженими під час судового розгляду доказами, але доказова база дає підстави для інших висновків.

Для прикладу, Вироком Зарічного районного суду м. Суми від 6 листопада 2013 р. ОСОБА_3 засуджено за ч.1 ст. 125 КК України до покарання – штрафу в розмірі 510 грн. Прокурор подав на вирок апеляційну скаргу, в якій просив змінити вирок через невідповідність висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження. Свої вимоги прокурор мотивував тим, що суд, не встановивши і не зазначивши вчинення ОСОБА_3 правопорушення в стані алкогольного сп'яніння, безпідставно визнав вказану обставину як таку, що обтяжує покарання.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, така обставина, що обтяжує покарання обвинуваченого, не встановлена під час досудового розслідування і не наведена в обвинувальному акті. Однак суд першої інстанції, не встановивши і не зазначивши у вироку про вчинення ОСОБА_3 правопорушення у стані алкогольного сп'яніння, визнав цю обставину як таку, що обтяжує покарання обвинуваченого, чим допустив невідповідність висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження.

З огляду на це колегія суддів судової палати з розгляду кримінальних справ апеляційного суду Сумської області вирок Зарічного районного суду м. Суми від 6 листопада 2013 р. щодо ОСОБА_3 змінила через невідповідність висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження, виключивши з мотивувальної частини обставину, яка обтяжує покарання, − вчинення ОСОБА_3 кримінального правопорушення у стані алкогольного сп'яніння [43].

Аналізований вияв матиме місце й тоді, коли висновки суду обґрунтовані недопустимими доказами. Однак у цьому разі першопричиною такої помилки є суттєве порушення вимог кримінального процесуального закону. Тому їх належить кваліфікувати в сукупності – за п. 1 ч. 1 ст. 411 КПК України та ч. 1 ст. 412 КПК України.

Ще один вияв невідповідності висновків суду першої інстанції дослідженим доказам є тоді, коли суд не взяв до уваги докази, які могли суттєво вплинути на його висновки (п. 2 ч. 1 ст. 411 КПК України). Судове рішення має повно відображати наявні у матеріалах кримінального провадження докази, у ньому не можна замовчувати про суттєві дані. Якщо у матеріалах кримінального провадження є докази, що встановлюють обставини, які мають значення для кримінального провадження, − суд може визнати такі обставини встановленими або не визнати їх доведеними, однак в обох випадках у судовому рішенні повинно бути вказано, чи вважає суд такі факти доведеними чи недоведеними [28, с. 109].

Цей вид невідповідності висновків суду першої інстанції дослідженим доказам охоплює ситуації, коли зроблені у вироку або ухвалі висновки з питань наявності або відсутності події кримінального правопорушення (суспільно небезпечного діяння), вчинення його обвинуваченим, наявності або відсутності ознак, що впливають на кримінально-правову кваліфікацію діяння, наявності або відсутності обставин, що враховуються при визначенні виду та розміру покарання, застосування того чи іншого виду примусових заходів виховного або медичного характеру та їхнього розміру і т.п. не випливають з усіх наявних у матеріалах кримінального провадження та досліджених судом за участю учасників судового розгляду доказів. Деякі з них залишились поза увагою суду, були ним проігноровані. Тобто суд поклав в основу своїх висновків тільки частину доказів, досліджених під час судового розгляду. Відтак їх є недостатньо для ухвалення правосудного судового рішення. Фактично спостерігається однобічний підхід суду при обґрунтуванні своїх висновків з суттєвих для кримінального провадження питань.

Так, ухвалою Широківського районного суду Дніпропетровської області від 27 січня 2014 р. засудженому ОСОБА_1 відмовлено в умовно-достроковому звільненні від відбування покарання. На цю ухвалу засуджений ОСОБА_1 подав апеляційну скаргу, в якій просив її скасувати як незаконну і таку, що не відповідає обставинам справи. В обґрунтуванні послався на те, що суд не взяв до уваги, що всі стягнення погашені і не мають юридичної сили. Вказав, що суд належно не дослідив матеріалів особової справи, які його характеризують.

Як вбачається з матеріалів, ОСОБА_1 відбув більше ніж 1/2 строку, призначеного судом покарання, з моменту прибуття до виправної колонії з 1

червня 2012 р. характеризується позитивно, має заохочення, що підтверджується матеріалами особової справи. До праці ставиться сумлінно, під впливом проведеної з ним індивідуально-виховної роботи змінив своє ставлення до вимог відбування покарання, суспільну небезпеку скоєного злочину усвідомлює в повному обсязі, висловлює каяття. Працевлаштований на власному виробництві установи на об'єкті «ТІК» вартівником, роботу виконує якісно, не порушуючи правил техніки безпеки. Тому висновок суду про те, що в матеріалах справи немає доказів виправлення засудженого та відомостей про його ставлення до праці, не відповідає дійсності. А норми виробітку, на що є посилання в ухвалі, вартівнику не встановлюються. Отримане ОСОБА_1 одне стягнення погашене за спливом часу, а інше зняте. Погоджуючись з доводами апеляційної скарги, колегія суддів констатувала, що суд першої інстанції, відмовляючи в умовно-достроковому звільненні засудженого ОСОБА_1, не взяв до уваги всіх даних про особу засудженого та всупереч вимогам ст. 81 КК України дійшов хибного висновку про необґрунтованість подання Широківського ВЦ № 75 та спостережної комісії Широківської районної державної адміністрації Дніпропетровської області.

У зв'язку з цим колегія суддів судової палати з кримінальних справ апеляційного суду Дніпропетровської області постановила скасувати ухвалу Широківського районного суду Дніпропетровської області від 27 січня 2014 р., якою відхилено подання Широківського ВЦ № 75 та спостережної комісії Широківської районної державної адміністрації Дніпропетровської області про застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання засудженого ОСОБА_1 та звільнити ОСОБА_1, засудженого вироком Саксаганського районного суду м. Кривого Рогу від 11 квітня 2012 р. За ч. 2 ст. 185 КК України від відбування покарання умовно-достроково на не відбутий строк 1 рік 3 місяці 8 днів [40].

Стосовно цього виду невідповідності висновків суду першої інстанції дослідженим доказам І. Д. Перлов дуже влучно зазначив, що має місце неповнота вироку при повноті судового слідства. Доказова база вироку є ширшою від самого вироку [23, с. 155].

У контексті п. 2 ч. 1 ст. 411 КПК України під «доказами, які могли суттєво вплинути на висновки суду», як видається, треба розуміти відомості про факти, що встановлюють обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, а також впливають на правильне вирішення судом питань при ухваленні вироку та винесенні ухвали.

Зазначимо, що наведений вияв невідповідності висновків суду дослідженим доказам у кримінальному процесуальному законодавстві низки держав сформульований дещо по-іншому. Так, у п. 2 ст. 390 КПК Республіки Білорусь [33], п. 2 ст. 414 КПК Республіки Казахстан [34], п. 2 ст. 38916 КПК Російської Федерації [38, с. 172], ст. 374 Республіки Таджикистан [36], п. 2 ст. 486 КПК Республіки Узбекистан [39] йдеться про неврахування судом обставин (виділено нами – В.Н., Н.Б.), які могли суттєво вплинути на його висновки.

Позицію російського законодавця з цього питання піддала критиці І. Є. Лагодіна, яка запропонувала замінити слово «обставини» словом «докази» [16, с. 115]. Такої ж точки зору дотримуються й деякі інші російські процесуалісти [30, с. 616; 39, с. 549]. Утім ця пропозиція не знайшла широкої підтримки у російській процесуальній літературі. Зокрема, О. В. Волощенко вважає, що всі випадки, коли суд не враховує досліджені в судовому засіданні докази, охоплюються попереднім виявом аналізованої підстави – висновки суду не підтвер-

джуються доказами, дослідженими під час судового розгляду (п. 1 ч. 1 ст. 411 КПК України) [6, с. 55; 7, с. 137–138].

На наш погляд, наведені О. В. Волощенком аргументи не є переконливими. Відмінність між обома виявами невідповідності висновків суду першої інстанції дослідженим доказам чітко простежується. За змістом п. 1 ч. 1 ст. 411 КПК України докази, які дають змогу дійти сформульованих у вироку або ухвалі висновків, взагалі відсутні, натомість згідно з п. 2 ч. 1 ст. 411 КПК України висновки, викладені в судовому рішенні, підтверджуються лише частиною доказів, досліджених у судовому засіданні. Неврахування судом обставин, які могли суттєво вплинути на його висновки, свідчить про помилки у визначенні предмета та меж доказування, тобто містить ознаки неповноти судового розгляду (ст. 410 КПК України).

Третій випадок невідповідності висновків суду дослідженим доказам виражається в тому, що за наявності суперечливих доказів, які мають суттєве значення для висновків суду, у судовому рішенні не зазначено, чому суд взяв до уваги одні докази і відкинув інші (п. 3 ч. 1 ст. 411 КПК України). Це пов'язано з немотивуванням або неналежним мотивуванням судом свого рішення.

Виходячи зі змісту ч. 4 ст. 370 КПК України, суд повинен мотивувати своє рішення. У розвиток цього припису п. 2 ч. 2 ст. 372 та п. 2 ч. 2 ст. 374 КПК України вимагають наводити мотиви неврахування судом окремих доказів. Суд у своєму рішенні, згідно з наведеними положеннями закону, повинен зазначити, чому одні докази визнані ним достовірними, а інші – ні.

Недоліки мотивування ускладнюють, а його відсутність – позбавляє вищу судову інстанцію можливості перевірити суть справи, хід мисленої діяльності суду нижчого рівня, що піддає сумніву правильність закріплених у ньому висновків [17, с. 18; 20, с. 142–143; 24, с. 85].

Прикладом цього є таке кримінальне провадження. Вироком Шосткінського міськрайонного суду Сумської області від 25 березня 2014 р. визнано винуватими за ознаками злочинів, передбачених ч. 2 ст. 121, ч. 2 ст. 296 КК України і призначено покарання ОСОБА_1 за ч. 2 ст. 121 КК України у виді позбавлення волі на строк 7 років, за ч. 2 ст. 296 КК України у виді позбавлення волі на строк 2 роки. На підставі ч. 1 ст. 70 КК України за сукупністю злочинів, шляхом поглинання менш суворого покарання більш суворим остаточно призначено до відбування 7 років позбавлення волі. ОСОБА_2 призначено: за ч. 2 ст. 121 КК України покарання у виді позбавлення волі на строк 7 років, за ч. 2 ст. 296 КК України − у виді позбавлення волі на строк 2 роки. На підставі ч. 1 ст. 70 КК України за сукупністю злочинів, шляхом поглинання менш суворого покарання більш суворим остаточно призначено до відбування 7 років позбавлення волі. Відповідно до ч. 1 ст. 71 КК України за сукупністю вироків до покарання, призначеного за новим вироком, частково приєднана невідбута частина покарання − у виді одного місяця позбавлення волі за вироком Шосткінського міськрайонного суду Сумської області від 2 липня 2012 р. і остаточно визначено до відбування покарання у виді позбавлення волі на строк 7 років 1 місяць. Постановлено стягнути з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_7 в рахунок відшкодування матеріальної шкоди 5835 грн 22 коп. та моральну шкоду в сумі 30000 грн. Також стягнено з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_6 моральну шкоду в сумі 1000 грн.

На цей вирок захисники ОСОБА_4 та ОСОБА_3 подали апеляційні скарги. В обґрунтування вимог поданої апеляційної скарги захисник обвинуваченого ОСОБА_2 − адвокат ОСОБА_4 зазначив, що суд першої інстанції допустив неповноту судового розгляду, пославшись у вироку на сумнівні докази, які надала

сторона обвинувачення, не прийнявши при цьому до уваги доказів захисту, сам вирок фактично ґрунтується на припущеннях, що є недопустимим і незаконним, вина обвинуваченого ОСОБА_2 у вчинені інкримінованих злочинів не доведена. Захисник обвинуваченого ОСОБА_1 − адвокат ОСОБА_3 в обґрунтування вимог своєї апеляційної скарги вказав на однобічність та неповноту досудового та судового слідства, суттєві порушення вимог КПК України, ґрунтування висновків суду на припущеннях, невірну та однобічну оцінку досліджених доказів.

Потерпілі ОСОБА_7 та ОСОБА_6 подали свої заперечення на апеляційні скарги захисників, в яких вважають вирок суду першої інстанції обґрунтованим, а апеляційні скарги необґрунтованими.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, суд першої інстанції визнав доведеною винуватість обвинувачених ОСОБА_2 та ОСОБА_1 у вчиненні злочинів, передбачених ч.2 ст.296, ч.2 ст. 121 КК України, та дійшов висновку, що ОСОБА_2 та ОСОБА_1 у складі групи скоїли хуліганство щодо ОСОБА_7 та ОСОБА_6, а також групою осіб умисно заподіяли потерпілому ОСОБА_7 тяжкі тілесні ушкодження.

Однак такі висновки суду першої інстанції виявились передчасними, оскільки суд не усунув істотних суперечностей у доказах та у вироку не зазначив, чому взяв до уваги одні докази і відкинув інші.

Зокрема, в ході судового розгляду обвинувачений ОСОБА_1, не визнаючи своєї вини, пояснив суду, що під час конфлікту саме його вдарив рукою в обличчя ОСОБА_6, а потім, поваливши на землю, став бити його ногами по тулубу. Коли він зміг піднятись, то наніс один удар рукою ОСОБА_7 в тулуб і два удари в обличчя, а ОСОБА_6 − один удар по тулубу. Ніхто зі сторонніх осіб участі у конфлікті і бійці не брав. Аналогічні свідчення дав суду і обвинувачений ОСОБА_2, зазначивши, що у вказаній бійці він взагалі участі не брав.

У той же час потерпілі ОСОБА_7 та ОСОБА_6 прямо вказали на обвинувачених як на осіб, які скоїли щодо них хуліганство, в ході якого безпосередньо заподіяли ОСОБА_7 тяжкі тілесні ушкодження.

Однак суд першої інстанції не звернув уваги на зазначені істотні суперечності в показаннях обвинувачених і потерпілих, не з'ясував причини істотних суперечностей у вказаних доказах, не зробив їхнього аналізу і не дав оцінки щодо їхньої належності, допустимості, достовірності, не зазначив у вироку, чому взяв до уваги одні докази і відкинув інші.

За таких обставин колегія суддів судової палати у кримінальних справах апеляційного суду Сумської області вирок Шосткінського міськрайонного суду Сумської області від 25 березня 2014 р. щодо ОСОБА_2, ОСОБА_1 скасувала у зв'язку з невідповідністю висновків суду, викладених у судовому рішенні, фактичним обставинам кримінального провадження та призначила новий розгляд цього кримінального провадження в тому ж суді в іншому складі [44].

Такий вияв поширюється і на випадки визнання доказів недопустимими – суд повинен мотивувати своє рішення про виключення окремих доказів з системи доказів у конкретному кримінальному провадженні, зазначивши, в чому полягало порушення кримінального процесуального закону.

Останній вияв невідповідності висновків суду дослідженим доказам полягає в тому, що висновки суду, викладені у судовому рішенні, містять істотні суперечності (п. 4 ч. 1 ст. 411 КПК України). Це порушення також пов'язане з неналежним мотивуванням судового рішення. У разі ухвалення судового рішення має бути не лише відповідність між дослідженими доказами та висновками суду, а

й між самими висновками, викладеними у ньому. Тому при виявленні істотних суперечностей між висновками, зробленими у судовому рішенні, їх неможна вважати переконливими та правильними. Суперечності повинні мати суттєвий характер, тобто за їхньої відсутності суд зміг би кардинально інакше вирішити питання про наявність чи відсутність події кримінального правопорушення, винуватість чи невинуватість обвинуваченого, застосування того чи іншого закону України про кримінальну відповідальність, визначення виду та розміру покарання, вирішення цивільного позову та його розмір, визначення долі речових доказів, розподіл процесуальних витрат і т.п.

Характер конкретного питання, щодо вирішення якого висновки суду містять істотні суперечності, значення не має. Важливо лише, щоб вони загалом впливали на правосудність судового рішення. Звідси навряд чи можна погодитись з позицією О.В. Волощенка, згідно з якою суперечності повинні стосуватися тільки основних питань кримінальної справи, але не другорядних, оскільки останні (наприклад, визначення долі речових доказів) не відобразяться на правосудності вироку, тому не віднесені до істотних [6, с. 57; 7, с. 141].

З цього приводу обґрунтованішою видається позиція В. В. Бородінова, який вважає, що неістотних суперечностей у висновках суду не існує. Будь-яка суперечність у висновках суду, викладених в судовому рішенні, є істотною, а тому, на його переконання, слово «істотні» у контексті цього вияву невідповідності висновків суду дослідженими доказам не несе жодного навантаження [5, с. 99].

Висновки суду з погляду логіки вважаються категоричними (атрибутивними) судженнями, які, будучи формою мислення, є або істинними, або помилковими. Так само і співвідношення між висновками суду може характеризуватися суперечністю, за якої у разі істинності першого висновку інший повинен бути помилковим, а за помилковості першого другий – істинний. Згідно з логічним законом несуперечності недопустимою є будь-яка суперечність, незалежно від ступеня її вияву [12, с. 17–19, 61, 64, 77, 89–90].

Наприклад, у вступній частині вироку Жовтневого районного суду м. Луганська щодо ОСОБА_1 зазначено, що його ухвалено судом першої інстанції 8 січня 2013 р. Згідно з матеріалами кримінального провадження кримінальне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 186 КК України, в якому органи досудового розслідування звинувачують ОСОБА_1, мало місце 16 лютого 2013 р. Тобто відповідно до вироку суду ОСОБА_1 було засуджено ще до скоєння ним вказаного кримінального правопорушення, що свідчить про невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження [42].

Проаналізовані випадки невідповідності висновків суду дослідженим доказам зводяться до одного положення – на підставі досліджених під час судового розгляду доказів неможливо дійти тих висновків, яких дійшов суд першої інстанції [21, с. 256].

Звернувши увагу на недосконаліть редакції статті кримінального процесуального закону в частині регламентації невідповідності висновків суду дослідженим доказам, Я. О. Мотовіловкер запропонував відобразити у ній «усі вияви неналежної оцінки доказів, включаючи також випадки, коли суд надав доказову силу відомостям, що походять від недоброякісного джерела, або, навпаки, не надав такої сили відомостям, що походять від доброякісного джерела, а також випадки, коли суд за допомогою того чи іншого джерела встановив факти, які логічно з нього не випливають, або, навпаки, не встановив фактів, які з нього випливають» [18, с. 9].

На перший погляд, наведена пропозиція є слушною, оскільки спрямована на найповніший виклад у законі виявів невідповідності висновків суду дослідженим

доказам. Однак за детальнішого аналізу виявляється її неспроможність. Так, випадки, коли суд надав доказову силу відомостям, що походять від недоброякісного джерела, або за допомогою того чи іншого джерела встановив факти, які логічно з нього не випливають, охоплюються п. 1 ч. 1 ст. 411 КПК України (висновки суду не підтверджуються доказами, дослідженими під час судового розгляду). У разі, коли суд не надав доказової сили відомостям, що походять від доброякісного джерела, або не встановив фактів, які з нього випливають, належить застосувати п. 2 ч. 1 ст. 411 КПК України (суд не взяв до уваги доказів, які могли суттєво вплинути на його висновки).

Натомість І. Д. Перлов запропонував виключити два останні вияви невідповідності висновків суду дослідженим доказам, оскільки висновки у цьому разі залишатимуться правильними, незважаючи на те, що суд їх не мотивував [23, с. 156].

І. Д. Перлов має рацію, що наведені випадки стосуються немотивування або неналежного мотивування судового рішення. Однак цей факт нічого суттєво не змінює. Законодавець презюмує наявність процесуального правопорушення не тільки тоді, коли висновки суду не ґрунтуються на матеріалах кримінального провадження, а й тоді, коли суд за наявності відповідних доказів такого обґрунтування не навів. До того ж, суперечливі висновки апріорі не можуть підтверджуватись дослідженими під час судового розгляду доказами. Зрозуміло, що частина з них правильні, а інші – дефектні.

Утім не будь-яка невідповідність висновків суду дослідженим доказам повинна тягти скасування або зміну судового рішення. За змістом ч. 2 ст. 411 КПК України скасування чи зміну судового рішення тягне така невідповідність, яка вплинула чи могла вплинути на вирішення питання про винуватість або невинуватість обвинуваченого, на правильність застосування закону України про кримінальну відповідальність, на визначення міри покарання або застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру.

Однак дослідники цілком обґрунтовано поширюють дію цієї частини й на вирішення судом інших питань – цивільного позову, процесуальних витрат і т.п. [15, с. 737]

Тож редакція ч. 2 ст. 411 КПК України вимагає вдосконалення шляхом її доповнення вказівкою про вплив або можливість впливу передбачених ч. 1 ст. 411 КПК України порушень й на інші питання, що вирішуються судом під час ухвалення рішення.

Зі змісту ч. 1 ст. 407, ч. 1 ст. 415 КПК України випливає, що апеляційна інстанція, встановивши ознаки невідповідності висновків суду першої інстанції дослідженим доказам, вправі скасувати вирок (ухвалу) та постановити новий вирок (ухвалу), скасувати вирок (ухвалу) та закрити кримінальне провадження або змінити вирок (ухвалу). Навіть не здійснюючи безпосереднього дослідження доказів під час апеляційного розгляду, вона має достатньо повноважень щодо нової оцінки доказів, наявних у матеріалах кримінального провадження.

Утім аналіз судової практики засвідчує, що суди апеляційної інстанції не повною мірою використовують надані їм процесуальні можливості та, встановивши ознаки невідповідності висновків суду дослідженим доказам, нерідко вдаються до скасування судового рішення і призначення нового розгляду в суді першої інстанції, підкріплюючи таке рішення сумнівною аргументацією. Такий підхід призводить до недооцінки гарантій правосуддя, стирання відмінностей між апеляційним та касаційним провадженням.

Для прикладу, вироком Центральноміського районного суду м. Горлівки Донецької області від 20 березня 2014 р. ОСОБА_1 засуджено за ч. 1 ст. 286 КК України до штрафу у розмірі 3400 гривень без позбавлення права керування

транспортними засобами. Обвинувачений ОСОБА_1 оскаржив цей вирок в апеляційному порядку у зв'язку з тим, що висновки суду не відповідають фактичним обставинам справи і просив апеляційну інстанцію ухвалити новий вирок, яким визнати його невинуватим у скоєнні кримінального правопорушення.

Наведені у вироку докази були досліджені судом першої інстанції, однак суд передчасно дійшов висновку про винуватість ОСОБА_1 у скоєнні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 ч. 1 КК України.

Так, обвинувачений ОСОБА_1 в своїй апеляційній скарзі поставив під сумнів висновки експерта № 641 від 29 січня 2013 р. і цей довід колегія суддів визнала обґрунтованим. У постанові слідчого про призначення судово-автотехнічної експертизи і у висновку експерта зазначено, що дорожнє покриття сухе. Водночас у протоколах допиту свідків ОСОБА_2 і ОСОБА_7 та обвинуваченого ОСОБА_1 зазначено, що погода була похмурою, а дорожнє покриття − мокрим. Також у протоколі огляду місця дорожньо-транспортної пригоди зазначено, що огляд проводили в світлий час доби, під час дощу, однак стан покриття зазначено як сухий. Відповідно до висновку експерта з технічного погляду, в дорожній обстановці, що склалася, водій автомобіля CHEVROLET AVEO SF69Y СПГ ОСОБА_1, виконуючи вимоги п.12.3 Правил дорожнього руху України, мав технічну можливість запобігти цій дорожньо-транспортній події, і його дії перебували у причинному зв'язку з настанням цієї дорожньо-транспорної події, в діях ж водія ОСОБА_2 невідповідності вимогам п. 10.1 Правил дорожнього руху України не вбачається, і водій ОСОБА_2 не мав технічної можливості запобігти цій події, а його дії не перебували у причинному зв'язку з настанням цієї дорожньо-транспортної події. У висновку також зазначено, що показання ОСОБА_1 викликають в експерта сумніви технічного характеру і не будуть використані для подальшого дослідження, оскільки можуть призвести до зазделегідь необґрунтованих висновків. Допитаний в суді апеляційної інстанції експерт ОСОБА_8 зазначив, що стан покриття має суттєве значення для правильного висновку експертизи, а крім того, у вихідних даних для проведення цієї експертизи не було вказано відомостей про уклін дороги з боку руху водія ОСОБА_1, який є на дорозі та не зазначені розмітка дороги і усі дорожні знаки. Обвинувачений ОСОБА_1 у суді апеляційної інстанції з цього приводу пояснив, що дійсно у протоколі огляду місця дорожньо-транспортної події і у висновках експерта помилково вказаний стан покриття дороги, вона була мокрою, а не сухою, не відображений уклін дороги з боку напрямку його руху і не зафіксовані усі важливі знаки, зокрема з другорядного напрямку руху водія ОСОБА_2. На думку ОСОБА_1, водій ОСОБА_2 не дотримався правил дорожнього руху під час виїзду на головну дорогу, оскільки виїжджав з другорядного напрямку на головну дорогу.

На підставі викладеного колегія суддів судової палати у кримінальних справах апеляційного суду Донецької області дійшла висновку, що матеріали провадження містять суперечності, які не усунені судом першої інстанції, що призвело до прийняття рішення, яке не відповідає фактичним обставинам кримінального провадження. Однак замість того, щоб самостійно виправити виявлені порушення (в засіданні апеляційної інстанції за клопотанням апелянта повторно досліджувались докази), колегія суддів ухвалила скасувати вирок Центральноміського районного суду м. Горлівки Донецької області від 20 березня 2014 р. щодо ОСОБА_1 і призначити новий судовий розгляд у цьому ж суді.

Мотивуючи таке рішення, колегія суддів вказала, що оскільки ст. 415 КПК України містить вичерпний перелік випадків для призначення нового судового

розгляду в суді першої інстанції, але ця ситуація до них не належить, то вона керується ч. 6 ст. 9 КПК України, а також засадами верховенства права і законності [41].

Наведена справа є класичним прикладом самоусунення колегії суддів апеляційної інстанції від виконання поставлених перед нею завдань. Дійсно, у ч. 1 ст. 415 КПК України не передбачено можливості скасування судового рішення і призначення судового розгляду у зв'язку з невідповідністю висновків суду дослідженим доказам. У такий спосіб законодавець, виходячи із засади процесуальної економії, акцентує увагу суду апеляційної інстанції на необхідності самостійного виправлення ним порушень подібного роду, без повернення кримінального провадження у попередні судові стадії. Натомість колегія суддів апеляційного суду, виявивши з надуманих причин прогалини у кримінальному процесуальному регулюванні, насправді порушуючи засади кримінального провадження, ухвалила неправосудне, на наш погляд, рішення.

Встановивши наявність ознак невідповідності висновків суду першої інстанції дослідженим доказам, суд апеляційної інстанції, на наше переконання, зобов'язаний дати доказам належну оцінку та самостійно вжити усіх необхідних заходів до усунення наявних сумнівів, крім випадків відсутності клопотань учасників судового провадження про повторне дослідження доказів в засіданні апеляційної інстанції або коли це пов'язано з порушенням правил про недопустимість погіршення становища обвинуваченого (виправданого, особи, кримінальне провадження щодо якої закрито, особи, щодо якої застосовано примусові заходи виховного або медичного характеру).

З іншого боку, аналіз матеріалів судової практики вкотре свідчить про недосконалість редакції ч. 1 ст. 415 КПК України, в якій треба передбачити випадки скасування судового рішення та призначення нового розгляду в суді першої інстанції не тільки у зв'язку з виявленими суттєвими порушеннями кримінального процесуального закону, але й у разі встановлення ознак неповноти судового розгляду та невідповідності висновків суду першої інстанції дослідженим доказам.

Зі змісту ч. 1 ст. 438 КПК України випливає, що під кутом зору аналізованої підстави не можуть бути оскаржені й перевірені судові рішення в касаційному порядку. Однак кримінальне процесуальне законодавство низки європейських держав не настільки категоричне у цьому питанні.

Для прикладу, у КПК Австрійської Республіки одними з підстав для касаційного оскарження вироку є такі: якщо вирок суду щодо вирішальних фактів нечіткий, неповний або містить суперечності; якщо для ухвалення вироку було недостатньо доказів або не було жодних; або якщо існує значне протиріччя між підставами для ухвалення рішення та матеріалами справи (показаннями, документами або протоколом) (п. 5 ч. 1 § 281), якщо на основі матеріалів справи виникають значні сумніви щодо правильності вирішальних фактів, які покладені в основу вироку про винуватість (п. 5а ч. 1 § 281) [63, s. 339-340]. Серед підстав для оскарження у касаційному порядку рішення суду присяжних КПК Австрійської Республіки передбачені такі – нечіткий, неповний або суперечливий вердикт присяжних (п. 9 ч. 1 § 345), якщо з матеріалів справи випливають значні сумніви щодо правильності вирішальних фактів, які були встановлені у вердикті присяжних (п. 10а ч. 1 § 345) [63, s. 390].

Факти вважаються вирішальними, якщо встановлення їхньої наявності або відсутності впливає на ухвалення обвинувального або виправдувального вироку. Заразом, вказані підстави не охоплюють процесуальних порушень та порушень, пов'язаних з неправильним застосуванням правових норм [53, s. 49–50]. Йдеться

про вихід судом за межі правил вільної оцінки доказів [52, s. 655, 659], що виявляється як неясне обґрунтування, неповне обґрунтування, суперечливе обґрунтування, відсутність чи недостатність обґрунтування, а також суперечливе матеріалам справи обґрунтування [62, s. 48–58].

Підставу подібного змісту передбачає й КПК ФРН. Відповідно до п. 7 § 338 цього кодексу однією з абсолютних ревізійних підстав визнано випадок, коли вирок не містить підстав для ухвалення рішення або вимога про наведення підстав не виконана у встановлені строки [64, s. 134]. Утім, на відміну від кримінального процесуального законодавства Австрійської Республіки, ця підстава застосовується тільки у випадку повної відсутності мотивів для ухвалення вироку. У разі недостатності, неясності або суперечливості мотивів застосовується § 337 КПК ФРН, яка визначає відносні ревізійні підстави [50, s. 81; 56, s. 697; 61, s. 1348, 1349; 66, s. 72].

Згідно з art. 593 КПК Республіки Франція судові рішення підлягають скасуванню в касаційному порядку, якщо вони не містять мотивів або якщо їхнє мотивування недостатнє та не дає змоги Касаційному суду здійснити контроль і з'ясувати чи було дотримано закон під час провадження [49, s. 223]. Французькі процесуалісти вважають дефект мотивації видом недотримання форми судового рішення, що за істотністю йде після класичних порушень процедури (для прикладу, незаконний склад суду) [47, s. 213].

Відсутність мотивів для прийняття судового рішення вважається однією з касаційних підстав відповідно з п. 2 ч. 3 ст. 348 КПК Республіки Болгарія [19, с. 123].

За пунктом «е» art. 606 КПК Італійської Республіки, підставою для оскарження судового рішення у касаційному порядку визнано відсутність, суперечність або явну нелогічність обґрунтування, коли недолік випливає з тексту оспорюваного судового рішення, іншого процесуального акту або простежується з доводів скарги [51, s. 805]. Причому у доктрині італійського кримінального процесу Касаційний суд вважається судом права, а не факту, однак контроль мотивації, на думку італійських дослідників, належить до правової сфери [51, с. 806].

Суперечність у змісті судового рішення, що унеможливлює його виконання, вважається згідно з п. 7 § 1 art. 439 КПК Республіки Польща безумовною підставою для оскарження судового рішення, яка поширює свою дію й на касаційне провадження (§ 1 art. 523) [59, s. 375, 406–407]. У польській науці кримінального процесу побутує думка про те, що обґрунтування судового рішення становить його інтегральну частину [54, s. 841].

Відсутність мотивування судового рішення, а також невідповідність висновків, викладених у судовому рішенні, встановленим фактам є підставою для касаційного оскарження й перевірки судових рішень згідно з пп. 7, 8 ч. 1 ст. 339, п. 2 ст. 346 КПК Естонської Республіки [60].

Згідно з п. 6 ч. 1 ст. 427 КПК Республіки Молдова підставою для касаційного оскарження є випадок, коли апеляційна інстанція висловилась не з усіх доводів, наведених в апеляційній скарзі, або оскаржене судове рішення не містить мотивів, на які воно опирається, або його обґрунтування суперечить резолютивній частині рішення, або резолютивна частина викладена неясно, або судова інстанція допустила суттєву фактичну помилку, що вплинула на прийняте нею рішення [35].

Вищенаведені підстави для зміни або скасування судових рішень у касаційному порядку схожі за змістом з підставою, передбаченою ст. 411 КПК України. Ще до прийняття чинного КПК України у процесуальній літературі пропонувалося розширити систему підстав для зміни або скасування судових рішень у касаційному порядку (ст. 438 КПК України) за рахунок включення такої підстави,

як невідповідність висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження [4, с. 331–332].

На наш погляд, законодавець не виправдано обмежує повноваження суду касаційної інстанції, позбавляючи його можливості здійснювати перевірку судових рішень з погляду аналізованого критерію. Фактично поза реагуванням касаційної інстанції залишається певна група судових помилок, які навряд чи будуть виправлені за допомогою використання механізмів провадження у Верховному Суді України чи провадження за нововиявленими обставинами. Адже дослідженим доказам можуть не відповідати й висновки суду апеляційної інстанції. Використання касаційною інстанцією цього критерію для перевірки правосудності судових рішень не суперечитиме суті касаційного провадження, оскільки підстава, про яку йдеться, не розглядається як наслідок неповноти судового розгляду. Для встановлення випадків вияву невідповідності висновків суду дослідженим доказам касаційному суду не потрібно застосовувати методи, наявні у розпорядженні судів першої та апеляційної інстанцій, оскільки відповідні порушення вбачаються з матеріалів кримінального провадження. У цій пропозиції йдеться про те, щоб, з одного боку, зберегти формально-юридичний характер касаційного провадження як форми оскарження й перевірки судових рішень, не покликаної здійснювати контроль фактичної сторони справи, а, з іншого боку, використати положення про те, що недоліки, пов'язані з обґрунтуванням та мотивуванням судових рішень, належать до правової сфери.

З огляду на викладене, редакцію ч. 1 ст. 438 КПК України доцільно доповнити пунктом 4 «невідповідність висновків суду першої або апеляційної інстанції дослідженим доказам», а у ч. 2 цієї статті – здійснити посилання ще й на ст. 411 КПК України.

Список використаної літератури

1. *Александров А. С.* Основания к отмене (изменению) приговора в суде апелляционной инстанции / А. С. Александров, Н. Н. Ковтун // Государство и право. – 2001. – № 10. – С. 55-62.
2. *Алексеев С. С.* Общая теория права : учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. / С. С. Алексеев. – М. : Проспект, 2009. – 576 с.
3. *Беззубов С. И.* Производство по уголовному делу в апелляционном суде: проблемы теории, нормативного регулирования и правоприменительной деятельности : дисс. … канд. юрид. наук : 12.00.09 / Сергей Иванович Беззубов. – Н. Новгород, 2007. – 247 с.
4. *Бобечко Н. Р.* Провадження з перевірки судових рішень у проекті КПК України: здобутки і прорахунки / Н. Р. Бобечко // Альманах права. Основоположні принципи права як його ціннісні виміри. Науково-практичний юридичний журнал. Випуск 3. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. − С. 331-335.
5. *Бородинов В. В.* Порядок и основания отмены и изменения приговоров суда первой и апелляционной инстанций в российском уголовном процессе : дисс. … канд. юрид. наук : 12.00.09 / Владимир Владимирович Бородинов. – Краснодар, 2003. – 183 с.
6. *Волощенко А. В.* Несоответствие выводов суда фактическим обстоятельствам дела как основание к отмене или изменению судебного решения / А.В. Волощенко // Уголовный процесс. – 2008. – № 5. – С. 49-58.
7. *Волощенко А. В.* Основания отмены или изменения судебных решений по уголовным делам в порядке надзора : дисс. … канд. юрид. наук : 12.00.09 / Алексей Викторович Волощенко. – Саранск, 2008. – 250 с.
8. *Гродзинский М. М.* Кассационное и надзорное производство в советском уголовном процессе / М. М. Гродзинский. – М. : Госюриздат, 1953. – 232 с.

9. *Грошевой Ю. М.* Кассационный протест прокурора по уголовным делам / Ю. М. Грошевой, Л. Г. Пономаренко, В. М. Хотенец. – К. : УМК ВО, 1989. – 88 с.
10. *Демурчев Г. Г.* Основания отмены или изменения решений суда по уголовным делам, вступивших в законную силу : дисс. … канд. юрид. наук : 12.00.09 / Георгий Геннадиевич Демурчев. – Краснодар, 2010. – 202 с.
11. *Калмыков В. Б.* Кассационное производство в уголовном процессе: проблемы теории и правоприменения : дисс. … канд. юрид. наук : 12.00.09/ Виталий Борисович Калмыков. – Казань, 2010. – 266 с.
12. *Кириллов В. И.* Логика : учебник для юридических вузов / В. И. Кириллов., А. А. Старченко; под ред. проф. В. И. Кириллова. – 6-е изд., перераб. и доп. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. – 240 с.
13. *Котубей І. І.* Фактичні обставини кримінального провадження та їх встановлення судом першої інстанції // І. І. Котубей // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. – 2014. – № 7. – С. 208-211.
14. Кримінально-процесуальний кодекс УРСР. Офіціальний текст зі змінами і доповненнями на 1 лютого 1940 р. – К. : Юридичне видавництво Народного комісаріату юстиції Союзу РСР, 1940. – 174 с.
15. *Куйбіда Р. О.* Провадження в суді апеляційної інстанції // Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року / За ред. О. А. Банчука, Р. О. Куйбіди, М. І. Хавронюка. – Х. : Фактор, 2013. – С. 703-753.
16. *Лагодина Е. И.* Основания отмены и изменения судебных решений по уголовным делам : дисс. … канд. юрид. наук: 12.00.09 / Елена Ивановна Лагодина. – Краснодар, 2004. – 170 с.
17. *Ласточкина Р. Н.* Основания к отмене или изменению приговора: текст лекций / Р. Н. Ласточкина, Т. А. Моквитина. – Ярославль : Яросл. гос. ун-т, 1987. – 46 с.
18. *Мотовиловкер Я.* Неправильное установление фактической стороны дела как кассационное основание / Я. Мотовиловкер // Советская юстиция. – 1967. – № 2. – С. 9-10.
19. Наказателно-процесуален кодекс. – София : Солотон, 2012. – 180 s.
20. *Омельяненко Г.* Питання перевірки законності та обґрунтованості вироків вищестоящою судовою інстанцією / Коментар судової практики з кримінальних справ / Г. Омельяненко // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1996. – № 6. – С. 128-169.
21. *Павлов С.* Уголовное правосудие Народной Республики Болгарии / С. Павлов. – М. : Изд-во иностранной литературы, 1954. – 303 с.
22. *Палиева О. Н.* Апелляционное производство в уголовном процессе России : дисс. … канд. юрид. наук : 12.00.09 / Оксана Николаевна Палиева. – Москва, 2005. – 218 с.
23. *Перлов И. Д.* Надзорное производство в уголовном процессе / И. Д. Перлов. – М. : Юрид. лит, 1974. – 256 с.
24. *Познанский В. А.* Вопросы теории и практики кассационного производства в советском уголовном процессе / В. А. Познанский. – Саратов: изд-во Саратов. ун-та, 1978. – 136 с.
25. *Рабінович П. М.* Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник. ; вид. 9-те, зі змінами / П. М. Рабінович. – Львів : Край, 2007. – 192 с.
26. *Ривлин А. Л.* Пересмотр приговоров в СССР / А. Л. Ривлин. – М. : Госюриздат, 1958. – 273 с.
27. Словник української мови в десяти томах. - К. : Наукова думка, 1970. - Т. 1. – 801 с.
28. *Строгович М. С.* Проверка законности и обоснованности судебных приговоров / М. С. Строгович. – М. : Госюриздат, 1956. – 320 с.
29. *Тыричев И. В.* Односторонность и неполнота дознания, предварительного или судебного следствия как кассационное основание / И. В. Тыричев // Актуальные

вопросы развития и совершенствования законодательства о судоустройстве, судопроизводстве и прокурорском надзоре : сборник научных трудов. – М. : ВЮЗИ, 1981. – С. 119-132.

30. Уголовный процесс : учебник / А. В. Смирнов, К. Б. Калиновский; под общ. ред. проф. А. В. Смирнова. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : КНОРУС, 2008. – 704 с.
31. Уголовно-процессуальный кодекс Кыргызской Республики. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://online.adviser.kg/Document/?doc_id=30241915& page=13
32. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Армения. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.parliament.am/legislation.php?sel= show&ID =1450&lang=rus#47
33. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Беларусь. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://etalonline.by/?type=text&regnum=HK990 0295# inner Navigate_3026
34. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=100 8442# sub_id=4140000
35. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://lex.justice.md/viewdoc.php?action= view&view= doc&id=326970&lang=2
36. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Таджикистан. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://mmk.tj/ru/legislation/legis lation-base/codecs/
37. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Узбекистан. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.lex.uz/pages/GetAct. aspx?lact_id=111463
38. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации. – М. : Омега-Л, 2013. – 239 с.
39. Уголовно-процессуальное право Российской Федерации : учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. / Л. Н. Башкатов [и др.]; отв. ред. И.Л. Петрухин. – М. : ТК Велби, изд-во Проспект, 2006. – 664 с.
40. Ухвала апеляційного суду Дніпропетровської області від 20 лютого 2014 р. Провадження №11-кп/774/89/К/2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37273841
41. Ухвала апеляційного суду Донецької області від 25 червня 2014 р. Справа 253/14049/13-к. Провадження № 11-кп/775/1019/2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/395852 97
42. Ухвала апеляційного суду Луганської області від 8 квітня 2014 р. Справа № 435/2139/13. Провадження № 11кп/782/254/14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38093955
43. Ухвала апеляційного суду Сумської області від 9 січня 2014 р. Справа №591/3795/13-к. Провадження № 11-кп/788/38/14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/3689 0301
44. Ухвала апеляційного суду Сумської області від 26 червня 2014 р. Справа №589/4619/13-к. Провадження № 11-кп/788/292/14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/394 68033
45. Ухвала апеляційного суду Херсонської області від 29 вересня 2014 р. Провадження № 11кп/791/421/14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.reyestr.court.-gov.ua/Review/40675472
46. *Червоткин А. С.* Апелляция и кассация. Пособие для судей / А. С. Червоткин. – М. : Проспект, 2010. – 336 с.
47. *Boré J., Boré L.* La cassation en matière pénale. Troisième édition / J. Boré, L. Boré. – PARIS : DALLOZ, 2011. – 656 s.
48. *Čentéš J.* Trestné právo procesné. Všeobecná a osobitná časť ; 2 vydanie / J. Čentéš a kol. – Šamorín: Heuréka, 2012. – 864 s.
49. Code de procédure pénale. Textes mis à jour au 16 septembre 2013. – PARIS : JOURNAUX OFFICIELS, 2013. – 951 s.

50. *Dahs H., Müssing B.* Die Revision im Strafprozess. 8, überarbeitete Auflage / H. Dahs, B. Müssing. – München : C.H. Beck, 2012. – 294 s.
51. Esplicato Codice Di Procedura Penale. XVIII edizione. – Napoli : Edizioni Giuridiche Simone, 2013. – 1408 s.
52. *Fabrizy E. E.* Die österreichische Strafprozessordnung Kurzkommentar. – 11, neu bearbeitete Auflage. / E. Fabrizy. – Wien : MANZ, 2011. – 1310 s.
53. *Hager G.* Nichtigkeitsbeschwerde und Berufung. 3, neu bearbeitete und ergänzte Auflage /. H. Meller, C. Hetlinger, M. Brandstetter.– Wien : MANZ, 2010. – 263 s.
54. *Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K.* Kodeks postępowania karnego. Komentarz do artykułów 297-467. Tom II / Pod. red. prof. P. Hofmańskiego. – 4 wydanie. – Warszawa: C.H. BECK, 2011. – 1011 s.
55. *Jelínek J.* Trestní právo procesní ; 2 vydaní podle novelizované právní úpravy účinné od 1. 9. 2011 / J. Jelínek a kol. − Praha : Leges, 2011. – 816 s.
56. *Joecks W.* Studienkommentar StPO. – 3 Auflage / W. Joecks – München: C.H. Beck, 2011. – 881 s.
57. *Ivor J.* Trestné právo procesné ; Druhé, doplnené a prepracované vydanie / J. Ivor a kol. – Bratislava : IURA EDITION, 2010. – 1049 s.
58. *Izydorczyk J.* Granice orzekania sądu odwoławczego w polskiej procedurze karnej. – Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2010. – 326 s.
59. Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego, Kodeks wykroczeń, Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, Kodeks karny wykonawczy. – Bielsko-Biała : OD.NOWA, 2014. – 966 s.
60. Kriminaalmenetluse seadustik. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.-riigiteataja.ee/akt/782861
61. *Meyer-Goßner L., Schmitt B.* Strafprozessordnung Kommentar. 55 neu bearbeitete Auflage / L. Meyer-Goßner, B. Schmitt. – München: C.H. Beck, 2012. – 2372 s.
62. *Scholl H. V., Schillhammer E.* Rechtsmittel in Strafsachen / H. V. Scholl, E. Schillhammer. – Wien : MANZ, 2010. – 173 s.
63. Strafprozessordnung. StPO 1975. – 21 Auflage. – Wien : MANZ, 2012. – 537 s.
64. Strafprozessordnung. – 48 Auflage. – München : C.H. Beck, 2012. – 338 s.
65. *Świecki D.* Apelacja w postępowaniu karnym / D. Świecki. – Wydanie 1. Warszawa : Lexis Nexis, 2011. – 351 s.
66. *Weidemann M., Scherf F.* Die Revision im Strafrecht. – 2 Auflage / M. Weidemann, F. Scherf. – Baden-Baden : NOMOS, 2012. – 186 s.

Стаття: надійшла до редакції 07.02.2015
прийнята до друку 01.07.2015

INCONSISTENCY OF THE COURT'S FINDINGS AT FIRST INSTANCE WITH THE ACTUAL CIRCUMSTANCES OF THE CRIMINAL PROCEEDINGS

V. Nor, N. Bobechko

Ivan Franko National University of Lviv
Universytetska Str., 1, UA – 79000 Lviv, Ukraine

Inconsistency of the court's findings at first instance with the actual circumstances of the criminal proceedings is the second actual procedural grounds for cancellation or alteration of the judgment in order of appeal. It is caused by the disadvantages in the evaluation of evidence by a court (for example, providing the evidence by the predetermined force; justifying a conviction based only on the testimony of the accused who admitted his/her guilt; the lack of

explanation of the disagreement with the expert's opinion) as well as the lack of motivation or improper motivation of the judgment (the court rejected the evidence of one party motivelessly and set as basis the evidence presented by the other party; the contradictions between the declaration and the operative part of the judgment). Moreover, both the court decision or resolution of the court of first instance and the resolution of the investigative judge may contradict the actual circumstances of the criminal proceedings.

Inconsistency of the court's findings at first instance with the actual circumstances of the criminal proceedings as an independent ground for cancellation or alteration of the judgments is applied if the circumstances relevant to the criminal proceedings were comprehensively and completely established; there were no significant violations of the Criminal procedure law – proving was made by the means under the Criminal procedure law (evidence and methods of evidence information obtainment), and only admissible evidence was used in the process of court decision-making, though false information about the circumstances relevant to the criminal proceedings was put into the base of the court decision, not all the evidence was assessed by the court in accordance with the established rules, there are no reasons (reasoning) in the court's decision that explain the conclusions reached by the court, or the motivation available in it is unconvincing.

However, the content of art. 411 of the Criminal Procedure Code of Ukraine doesn't mean that a number of procedure violations are inconsistent with the court's findings at first instance and the circumstances relevant to the criminal proceedings, since the presence or absence of the last ones are to be established by court. From the literal understanding of the name of this ground, one can reach the erroneous conclusion that it embraces the errors of the first instance court in legal assessment of an action and determining the means of criminal influence for its commitment. However, part 1 of art. 411 of the Criminal Procedure Code of Ukraine enumerates the cases of non-compliance of the court's findings to the totality of the gathered and examined evidence, used to ascertain the presence or absence of the circumstances relevant to the criminal proceedings. Thus, the title of art. 411 of the Criminal Procedure Code of Ukraine does not correspond to its content. The essence of this ground lies not in inconsistency of the court's findings with the real facts of the objective reality, but in inconsistency of the court's findings with the evidence examined during the proceedings. Taking into consideration the above-mentioned, we recommend to entitle art. 411 of the Criminal Procedure Code of Ukraine in the following way: «Inconsistency of the court's findings with the examined evidence» and use this term in its content.

Keywords: appeal proceeding, grounds to judgement revision, inconsistency of the court's findings at first instance with the actual circumstances of the criminal proceedings, cancellation or alteration of the judgment.